

УДК 811.111'37

DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2024.5.12>

АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ

Нана Мікава

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-8526-7676
e-mail: mikavanani84@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена висвітленню діахронічного аспекту англомовної термінології міжнародних відносин. У роботі виокремлено основні етапи становлення англомовної терміносистеми міжнародних відносин; проаналізовано етимологію відповідних термінів в англійській мові. Початково міжнародні відносини базувалися на латині та французькій мові, які домінували в європейській дипломатії, але з піднесенням Великої Британії як світової супердержави у XVIII–XIX століттях англійська мова ставала все більш важливою. Після Першої світової війни англійська мова почала широко використовуватися в міжнародній дипломатії, що сприяло формуванню відповідної терміносистеми. Після Другої світової війни зі зростанням ролі Сполучених Штатів англійська мова закріпилася як основна мова міжнародних відносин, сприяючи подальшій стандартизації термінології. Кінець XX – початок XXI століть із процесами глобалізації та розвитком інформаційних технологій призвели до ще більшого поширення англійської мови в міжнародній сфері, інтегруючи нові терміни, що відповідають сучасним викликам. Таким чином, англійська терміносистема міжнародних відносин є продуктом багатовікових змін та адаптацій, відображаючи еволюцію глобальних комунікацій і співпраці. Етимологія англійських термінів міжнародних відносин демонструє багатовіковий процес запозичень та адаптацій, які відображають історичні, культурні й політичні впливи на формування цієї спеціалізованої лексики. Багато термінів походять із латинської, грецької та французької мов, що зумовлено домінуванням цих мов у європейській дипломатії та праві в різні історичні періоди. Зростання ролі Великої Британії та США у світовій політиці значно сприяло поширенню англійської мови та її термінології на глобальному рівні. Таким чином, етимологія англійських термінів міжнародних відносин є відображенням динамічного процесу культурних і мовних обмінів, які формували сучасну дипломатичну й правову мову.

Ключові слова: діахронія, етимологія, термін, терміносистема, міжнародні відносини.

ENGLISH TERMINOLOGY OF INTERNATIONAL RELATIONS: A DIACHRONIC ASPECT

Nana Mikava

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Specific Purposes
Odesa I.I. Mechnikov National University
Dvoryanska, Str. 2, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8526-7676
e-mail: mikavanani84@gmail.com

Abstract. The article is devoted to highlighting the diachronic aspect of the English terminology of international relations. The work highlights the main stages of the formation of the English terminological system of international relations; the etymology of the corresponding terms in the English language is analyzed. Initially, international relations were based on Latin and French, which dominated European diplomacy, but with the rise of Great Britain as a world superpower in the 18th and 19th centuries, English became increasingly important. After the First World War, the English language began to be widely used in international diplomacy, which contributed to the formation of the appropriate terminology. After the Second World War, with the growing role of the United States, English established itself as the main language

of international relations, contributing to the further standardization of terminology. The end of the 20th – the beginning of the 21st century, with the processes of globalization and the development of information technologies, led to an even greater spread of the English language in the international sphere, integrating new terms that meet modern challenges. Thus, the English terminology of international relations is the product of many centuries of changes and adaptations, reflecting the evolution of global communications and cooperation. The etymology of English international relations terms demonstrates a centuries-old process of borrowings and adaptations that reflect historical, cultural and political influences on the formation of this specialized vocabulary. Many terms come from Latin, Greek and French, which was due to the dominance of these languages in European diplomacy and law in different historical periods. The growing role of Great Britain and the United States in world politics significantly contributed to the spread of the English language and its terminology at the global level. Thus, the etymology of English terms of international relations is a reflection of the dynamic process of cultural and linguistic exchanges that formed modern diplomatic and legal language.

Key words: *diachrony, etymology, term, term system, international relations.*

Актуальність вивчення термінології міжнародних відносин визначається декількома причинами. Сучасний світ стає все більш взаємозалежним, і взаємодія між країнами відбувається на всіх рівнях – політичному, економічному, культурному й соціальному. Для ефективного спілкування та співпраці необхідно мати чітке розуміння спеціалізованої термінології. Успішні дипломатичні відносини ґрунтуються на точності й розумінні термінів, що використовуються під час переговорів, укладання угод і ведення переговорних процесів.

Міжнародна торгівля, інвестиції та економічні угоди потребують глибокого знання специфічної лексики для коректного укладання контрактів і розв'язання фінансових питань. Правові документи, договори, угоди й інші юридичні акти вимагають точного використання термінології задля уникнення двозначностей і забезпечення юридичної визначеності. В умовах глобальних загроз, таких як тероризм, зміни клімату чи пандемії, міжнародна співпраця вимагає розуміння спеціалізованих термінів, щоб ефективно координувати зусилля на глобальному рівні [1; 2].

Для студентів, дослідників і викладачів, які займаються міжнародними відносинами, знання термінології є базовою необхідністю для якісного аналізу та проведення досліджень. Фахівці з інших дотичних сфер, зокрема журналісти, також потребують глибокого розуміння термінів, щоб правильно інформувати громадськість про події у світі й аналізувати їхній вплив на міжнародні відносини [3].

Усе вищезазначене підкреслює релевантність лінгвістичного дослідження англійської терміносистеми міжнародних відносин.

Мета статті полягає у висвітленні діахронічного аспекту англійської термінології міжнародних відносин.

Завдання роботи: 1) навести теоретичні передумови дослідження; 2) виокремити основні етапи становлення англійської терміносистеми міжнародних відносин; 3) проаналізувати етимологію відповідних термінів в англійській мові.

Предметом дослідження є етимологічні особливості англійських термінів міжнародних відносин.

Об'єктом дослідження є англійська терміносистема міжнародних відносин.

Етимологія – це галузь мовознавства, яка займається вивченням походження, історії та розвитку слів. Основна мета етимології – дослідити, як слова з'явилися, як змінювалися їхні форми та значення з плином часу, а також виявити їхні первісні джерела. Етимологи досліджують, звідки походить слово, у яких мовах воно виникло, які корені має та які інші слова можуть бути пов'язані з ним.

Вивчення історичних змін слів охоплює аналіз того, як змінювалися їхні форми та значення протягом різних епох, що включає звукові зміни, зміни значень і граматичних форм. Досліджуючи подібності між словами в різних мовах, етимологія часто використовує порівняльний метод, що дає змогу виявити спільні корені й реконструювати протомови, з яких могли походити сучасні мови. Дослідження запозичених слів допомагає зрозуміти культурні й історичні контакти між різними народами [4]. Етимологія є важливою частиною мовознавства, оскільки вона допомагає не лише зрозуміти походження та розвиток слів, а й розкрити глибокі культурні,

історичні й соціальні зв'язки, які формували мови протягом століть.

Етапи становлення англійської терміносистеми міжнародних відносин можна окреслити так.

Ранній період (до XVIII століття). У цей час міжнародні відносини в основному ґрунтувалися на дипломатичних і військових зв'язках між монархіями й імперіями. Термінологія була обмежена, здебільшого базувалася на латині та французькій мові, які домінували в європейській дипломатії. Англійська мова почала інтегрувати деякі із цих термінів, але ще не стала основною мовою міжнародних відносин [5].

XVIII–XIX століття. Цей період ознаменувався піднесенням Великої Британії як світової супердержави, що значно вплинуло на розвиток англійської термінології в міжнародних відносинах. Поява нових термінів, пов'язаних із колоніалізмом, дипломатією та міжнародною торгівлею, сприяла розширенню англійського лексикону.

XX століття (після Першої світової війни). Після Першої світової війни англійська мова почала набирати популярності як мова міжнародної дипломатії. Утворення Ліги Націй, а пізніше Організації Об'єднаних Націй сприяло стандартизації термінології, яка використовувалася в міжнародних угодах і документах. Англійська терміносистема почала формуватися більш чітко і структуровано [6].

Після Другої світової війни. Цей період відзначився зростанням ролі Сполучених Штатів у міжнародних відносинах. Англійська мова стала основною мовою міжнародної дипломатії, торгівлі та права. З'явилися нові терміни, пов'язані з холодною війною, ядерною зброєю, правами людини й економічною співпрацею. Міжнародні організації, такі як ООН, НАТО, МВФ і Світовий банк, активно використовували англійську мову, що сприяло її подальшій стандартизації та поширенню.

Кінець XX – початок XXI століття. Глобалізація й розвиток інформаційних технологій призвели до ще більшого поширення англійської мови в міжнародних відносинах. З'явилися нові терміни, пов'язані з кібербезпекою, глобальним потеплінням, тероризмом та іншими сучасними викликами. Англійська терміносистема стала більш динамічною,

продовжує розвиватися у відповідь на нові глобальні тенденції й виклики [7].

Таким чином, становлення англійської терміносистеми міжнародних відносин є результатом історичних, політичних та економічних процесів, які формували глобальний ландшафт протягом століть.

Етимологія англійських термінів міжнародних відносин демонструє, як історичні, політичні й культурні події вплинули на формування спеціалізованого лексикону. Розглянемо кілька прикладів за матеріалами англійських словників [8; 9].

Лексична одиниця *diplomacy* походить від французького «*diplomatie*», що, у свою чергу, має корені в грецькому «*diploma*», яке означало «складений документ». У римські часи «*diploma*» означало офіційний документ, що давав певні права чи привілеї. Сучасне значення пов'язане з практикою ведення переговорів між державами.

Лексична одиниця *ambassador* має коріння в латинському «*ambactus*», що означало «слуга» або «посланець». Вона перейшло в старофранцузьке «*ambassadeur*» і середньоанглійське «*ambassadour*», набуваючи значення офіційного представника держави.

Ще одна широкоживана номінація – *treaty* – походить від латинського «*tractatus*», що означало «розгляд» або «угода». Через старофранцузьке «*traité*» вона перейшла в англійську мову, де стала означати формальну угоду між державами.

Лексична одиниця *sovereignty* походить від латинського «*superanus*», що означало «верховний» або «вищий». Вона перейшла в старофранцузьке «*souveraineté*», а звідти в англійську мову, набуваючи значення верховної влади або суверенітету держави.

Слово *embargo* походить від іспанського «*embargar*», що означало «забороняти». Воно потрапило в англійську мову в XVI столітті, набуваючи значення офіційної заборони на торгівлю з певною країною.

Sanction походить від латинського «*sanctio*», що означало «освячення» або «ухвала». У середньоанглійській мові це слово означало офіційний дозвіл, але згодом стало також означати покарання або заходи впливу, особливо в міжнародному контексті.

Слово *alliance* походить від старофранцузького «*aliance*», що, у свою чергу, походить від латинського «*alligantia*», що означало

«зв'язування» або «союз». У англійській мові воно стало означати договір між державами про співпрацю або взаємодопомогу.

Лексична одиниця *protocol* походить від грецького «*protokollon*», де «*proto-*» означає «перший», а «*kollon*» – «клей» або «лист». Спочатку це стосувалося першого листа, прикріпленого до рукопису, але згодом стало означати офіційний порядок або набір правил, які використовуються в дипломатії та міжнародних відносинах.

Слово *consul* походить від латинського «*consul*», що було титулом одного з двох головних посадовців Римської республіки. В англійській мові це слово набуло значення офіційного представника, який захищає інтереси громадян своєї країни в іншій державі.

Visa походить від латинського «*charta visa*», що означало «побачений документ». Це перейшло у французьке «*visé*», означаючи підтверджений або перевірений документ, і згодом стало означати дозвіл на в'їзд або перебування в іншій країні.

Слово *extradition* походить від латинського «*ex-*» (поза) і «*traditio*» (передача). Це означало передачу особи або речі від однієї юрисдикції до іншої. У сучасному значенні це слово стосується процесу видачі злочинця з однієї держави іншій на підставі міжнародного договору.

Термін *diplomatic immunity* складається з двох частин. «*Diplomatic*» походить від грецького «*diploma*», як описано вище, а «*immunity*» походить від латинського «*immunitas*», що означало звільнення від обов'язків або покарань. У сучасному значенні це означає привілей, який надається дипломатам, що звільняє їх від юрисдикції місцевих законів.

Слово *embassy* походить від старофранцузького «*ambassade*», що, у свою чергу, походить від латинського «*ambactus*», означаючи «посланець» або «слуга». У сучасному значенні це офіційне представництво однієї держави в іншій, де працюють дипломати й посол.

Наведені приклади демонструють, що терміни міжнародних відносин мають глибоке історичне коріння й відображають складні процеси, які формували сучасну дипломатію та міжнародне право.

Отже, висновок про етапи становлення англійської терміносистеми міжнародних відносин можна зробити, урахувавши вплив історичних, політичних і культурних

подій, що сприяли її формуванню. Початково міжнародні відносини базувалися на латині та французькій мові, які домінували в європейській дипломатії, але з піднесенням Великої Британії як світової супердержави у XVIII–XIX століттях англійська мова ставала все більш важливою. Після Першої світової війни англійська мова почала широко використовуватися в міжнародній дипломатії, що сприяло формуванню відповідної терміносистеми. Після Другої світової війни зі зростанням ролі Сполучених Штатів англійська мова закріпилася як основна мова міжнародних відносин, сприяючи подальшій стандартизації термінології. Кінець XX – початок XXI століття з процесами глобалізації та розвитком інформаційних технологій призвели до ще більшого поширення англійської мови в міжнародній сфері, інтегруючи нові терміни, що відповідають сучасним викликам. Таким чином, англійська терміносистема міжнародних відносин є продуктом багатовікових змін та адаптацій, відображаючи еволюцію глобальних комунікацій і співпраці.

Етимологія англійських термінів міжнародних відносин демонструє багатовіковий процес запозичень та адаптацій, які відображають історичні, культурні й політичні впливи на формування цієї спеціалізованої лексики. Багато термінів походять із латинської, грецької та французької мов, що зумовлено домінуванням цих мов у європейській дипломатії та праві в різні історичні періоди. Наприклад, слова «*diplomacy*» і «*protocol*» мають грецьке походження, «*ambassador*» і «*treaty*» – латинське, а «*embargo*» – іспанське. Такі терміни, як «*consul*», «*visa*» й «*sanction*», демонструють, як англійська мова інтегрувала й адаптувала іноземні слова, зберігаючи їхні основні значення, але також надаючи їм нові нюанси відповідно до сучасних потреб міжнародних відносин. Зростання ролі Великої Британії та США у світовій політиці значно сприяло поширенню англійської мови та її термінології на глобальному рівні. Таким чином, етимологія англійських термінів міжнародних відносин є відображенням динамічного процесу культурних і мовних обмінів, які формували сучасну дипломатичну й правову мову.

Перспективою дослідження є аналіз парадигматичних зав'язків між компонентами англійської терміносистеми міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Zürn M. From Interdependence to Globalization. *Handbook of International Relations*. Newbury Park, CA : Sage, 2002. P. 235–254.
2. Solodka A. Features of legal terminology translation. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2023. № 2 (4). P. 68–74. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230204.09> (дата звернення: 28.05.2024).
3. Plowman K., Wilson C. Strategy and Tactics in Strategic Communication: Examining their Intersection with Social Media Use. *International Journal of Strategic Communication*. 2018. № 12:2. P. 125–144.
4. Halliday M.A.K., Hasan R. Language, context, and text. Oxford : Oxford University Press, 1989. 234 p.
5. Gibbons J. Language and the Law. London and New York : Longman, 1994. 316 p.
6. Hughes G. Political correctness: A history of semantics and culture. Wiley-Blackwell, 2010. 320 p.
7. Maxfield S. International Development. *Handbook of International Relations*. Newbury Park, CA : Sage, 2002. P. 462–479.
8. The Oxford English Dictionary. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/> (дата звернення: 28.05.2024).
9. Legal dictionary. URL: <https://dictionary.law.com/> (дата звернення: 28.05.2024).

REFERENCES

1. Zürn, M. (2002). From Interdependence to Globalization. In W. Carlsnaes, & T. Risse, & B. Simmons (Eds.), *Handbook of International Relations*. Newbury Park, CA: Sage, 235–254.
2. Solodka, A. (2023). Features of legal terminology translation. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2 (4), 68–74. Retrieved from: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230204.09>.
3. Plowman, K., Wilson, C. (2018). Strategy and Tactics in Strategic Communication: Examining their Intersection with Social Media Use. *International Journal of Strategic Communication*. 12:2, 125–144.
4. Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1989). Language, context, and text. Oxford: Oxford University Press. 234 p.
5. Gibbons, J. (1994). Language and the Law. London and New York: Longman. 316 p.
6. Hughes, G. (2010). Political correctness: A history of semantics and culture. Wiley-Blackwell. 320 p.
7. Maxfield, S. (2002). International Development. In W. Carlsnaes, & T. Risse, & B. Simmons (Eds.), *Handbook of International Relations*. Newbury Park, CA: Sage, 462–479.
8. The Oxford English Dictionary. Retrieved from: <https://en.oxforddictionaries.com/>.
9. Legal dictionary. Retrieved from: <https://dictionary.law.com/>.